

Undervisningsvejledning for Virksomhedsøkonomi, niveau A

Om de almene pædagogiske principper i undervisningen.

Første del af undervisningsvejledningen omhandler de overordnede og almene pædagogiske principper, der gælder i alle fag, hvorimod anden del omhandler de enkelte fags fagdidaktiske undervisningsvejledninger. Gu-reformen er baseret på fire overordnede grundtanker i undervisningen: kulturbaseret undervisning, den andetsprogs-pædagogiske tilgang, elevens læring i centrum og teamlærerordningen.

Kulturbaseret undervisning betyder i al sin enkelthed, at undervisningen tager sit udgangspunkt i den sociale og samfundsmæssige kontekst, hvori læringen foregår og eleven befinder sig. Dette betyder i praksis, at læreren i sin undervisning i så høj grad som muligt inddrager elevernes forudsætninger og sociale og kulturelle baggrund og perspektiverer sin undervisning til denne (kontekstualisering), så undervisningen opleves som relevant for eleverne. På denne måde styrkes grundlaget for elevernes faglige udvikling samtidigt med, at man bruger elevernes kendte erfaringsverden som udgangspunkt for genereringen af ny viden og erfaring. Tankerne om den kulturbaserede undervisning kendes også fra det danske gymnasium, hvor det opfattes som naturligt, at faglærerne perspektiverer undervisningen og faget til danske forhold.

Den andetsprogs-pædagogiske tilgang til undervisningen skal ses i forbindelse med tankerne om at alle lærere i det grønlandske gymnasium er ”sproglærere”. Undervisningen i alle fag skal derfor tilrettelægges således, at den både styrker elevernes faglige såvel som sproglige niveau. Der lægges her vægt på en funktionel sprogudvikling hos den enkelte elev i forbindelse med arbejdet med det faglige stof. Målet for den andetsprogs-pædagogiske praksis er at udvikle elevernes kommunikative kompetencer på såvel modersmål som andetsprog. Dette betyder også at læreren, der måske ikke selv er grønlandssproget, skal være bevidst om at eleverne – eller visse af eleverne - opfatter dansk som et andetsprog og at de derfor skal sikre eleverne muligheden for at tale såvel grønlandsk som dansk indbyrdes i undervisningen. En central opgave for arbejdet med sproglige delfærdigheder – eksempelvis at lytte – læse – tale – skrive – indgår på denne måde som en naturlig del af fagenes udfordringer. Andetsprogs-pædagogikken er således en naturlig forlængelse af at sætte elevens læring i centrum.

Elevens læring i centrum giver sig udtryk på flere måder:

1) Læringsdialogen. Undervisning må aldrig blive envejskommunikation. Begrebet ”læringsdialog” indgår i en undervisningsform, hvor læreren indgår i en ligeværdig dialog og debat med eleverne og tage elevernes svar og holdninger alvorligt, samtidig med at denne udfordrer deres vante forestillinger for at skabe refleksion og indsigt hos eleverne. En læringsdialog kan også tage form af ”modelling”, hvor læreren, som ”kognitiv rollemodel ” forsøger at anskueliggøre en faglig tankemåde eller begrebsdannelse. Dette kan fx gøres ved at læreren stiller faglige spørgsmål i en systematisk og taksonomisk rækkefølge for at demonstrere en faglig argumentationsopbygning for eleverne, så eleverne selv opnår evnen til analytisk og refleksiv tænkning. En læringsdialog kan også være en faglig samtale, hvor læreren ved hjælp af åbne men bevidst valgte spørgsmål forsøger at lade eleverne sætte tanker og ord på deres egne erfaringer og ubevidste viden, ligesom faglige diskussioner imellem eleverne indbyrdes selvfølgelig også er læringsdialoger. Grundlæggende set kan ”læringsdialogen” kun trives i et trykt og inspirerende studiemiljø, præget af respekt og tolerance for klassens gymnasiale subkultur og den enkeltes kulturelle og sociale baggrund.

2) Varierede arbejdsformer. Variation i arbejdsformerne er et ufravigeligt krav til god undervisning. At ”alle elever ikke lærer ens” er en veldokumenteret antagelse i den pædagogiske forskning. Dette betyder også at kun en vekslende organisering af arbejdsformerne i undervisningen gør det muligt at tilgodese elevernes forskellige læringsstile. Valget af arbejdsformer skal derfor bygge på principper om variation og progression i alle henseender, således at man opnår en vekslende organisering, herunder klasseundervisning, individuelt arbejde, par- og gruppearbejde.

3) Selvstændige arbejdsformer. Undervisningen skal endvidere tilrettelægges, så eleverne gradvist trænes i mere selvstændige arbejdsformer: Fra lærerstyring og klasseundervisning til en højere grad af elevstyring både med hensyn til tilegnelse og formidling af stoffet. Eksempel på en elevstyret organisering kan fx være projektlignende arbejdsformer, hvor eleverne i en kortere eller længerevarende periode individuelt eller i grupper er ansvarlige for afgrænsning af en problemstilling, supplerende informationssøgning og formidling af stoffet til klassen. Sidstnævnte er et eksempel på den ønskede progression i undervisningen, hvor det studieforberevende aspekt styrkes.

4) Gradvis taksonomisk progression. Læring kan opfattes som en progressiv og akkumulativ læringsproces, hvor det enkelte faglige begreb i undervisningen bygges ovenpå det foregående og danner en form for syntese med dette, hvorved der opstår en akkumuleret begrebsdannelse hos eleven. Dette betyder derfor, at undervisningen skal tilrettelægges med både en gradvis taksonomisk progression i de enkelte forløb og temaer såvel som med en systematisk og logisk progression i udvikling af terminologi og fagsprog, ikke mindst af hensyn til svage elever, eller elever, der har undervisnings sproget, som et andetsprog. Dette betyder altså, at man bør undgå den værste ad hoc-undervisning, hvor fagbegreber og termer flyver rundt i klassen i flæng. Det er ofte den langsomme men tydelige, systematiske og faglogiske rækkefølge i præsentationen af terminologi og fagsprog, der gør det muligt for de svage eller andetsproglige elever, at forstå selv avancerede og komplekse fagbegreber.

5) Elevernes interesser. Undervisningen skal tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve fagene som spændende, relevante og vedkommende. Opfyldelsen af fagenes faglige mål er selvfølgelig et ufravigeligt krav til undervisningen, men dette må ikke betyde, at eleverne udelukkes for elevindflydelse på emnevalg, materialevalg og arbejdsformer, så der opstår en naturlig vekselvirkning mellem faglighed og elevernes ønsker og interesser. På denne måde styrkes grundlaget for elevernes faglige udvikling samtidigt med, at man bruger elevernes kendte erfaringsverden som udgangspunkt for genereringen af ny viden og erfaring, hvilket også giver undervisningen og fagene det ønskede kulturbarerede sigte.

6) Læreren som mere end blot fagperson. En central tanke i den nye gymnasierreform er at læreren i højere grad end tidligere skal være medvirkende til at opbygge en tryk og inspirerende klasserumskultur. Den nye teamlærerordning indgår også i denne sammenhæng, hvor det udover det faglige ansvar for elevernes undervisning, også er lærerens pligt at bidrage til klassetrivslen og opbygge sammenholdet mellem eleverne, ikke mindst for at mindske fraværet. Dette betyder at teamlærerne skal være med til at skabe fælles ”projekter” i klassen, fx klassefester, faglige ekskursioner, juleafslutninger, opstart af indsamlinger til studieture i 3. GU, mm. Teamlærerfunktionen indebærer også administrative opgaver, fx en obligatoriske elevsamtale i hvert semester, hvor eleverne formulerer ros og ris til klassen, faglærerne og skolen, ligesom teamlærerne kan afholde møder med klassens faglærer, hvis der er problemer med klassens trivsel eller individuelle elever. Klassens teamlærere kan desuden sammen med klassens faglærere aftale faglige eller pædagogiske fokusområder som fx lektielæsning, notatteknik, mundtlighed, tværfaglige forløb, mm, der kører på tværs af klassens fag. Det skal her understreges at teamlærerordningen i gymnasiet ikke kan sidestilles med det obligatoriske faglige og pædagogiske teamsamarbejde i den grønlandske folkeskole, hvor undervisningen planlægges og afholdes i lærerteams, den såkaldte 3 lærerordning, men først og fremmest har karakter af en aflønnet klasselærerfunktion.

7) Ny lærerrolle. Teamlærerordningen og tankerne om eleven i centrum stiller også krav om en nyfortolkning af den traditionelle og snævre faglærerrolle. Nyere undersøgelser af frafaldet i gymnasiet har vist at lærer-elevforholdet er af afgørende betydning for elevernes trivsel i gymnasiet og dermed også for deres faglige udbytte af undervisningen. Dette stiller krav om en fleksibel, imødekommende og støttende lærerrolle, hvor læreren netop for at være en faglig og kognitiv rollemodel, også skal understøtte og udvikle det sociale læringsmiljø, for hermed at styrke grundlaget for elevernes og klassens faglige tilegnelse af stoffet. For at opnå dette, må lærer-elevforholdet være baseret på gensidig respekt og tolerance, hvilket muliggør at læreren kan indgå i meningsfulde læringsdialoger med den enkelte og klassen.

Virksomhedsøkonomi, A, Undervisningsvejledning

Vejledningen indeholder uddybende og forklarende kommentarer til læreplanens enkelte punkter. Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indledning

Generelt vedrørende læreplanerne i Virksomhedsøkonomi

Der er en læreplan for hvert af de to niveauer (B og A). Det betyder at læreplanen for Virksomhedsøkonomi på B-niveau omfatter en samlet beskrivelse af forløbet $0 \rightarrow B$ samt at Virksomhedsøkonomi A omfatter en samlet beskrivelse af forløbet $B \rightarrow A$. Ved at sammenligne indholdet i de to læreplaner vil det fremgå, at man kan arbejde med de samme temaer på begge niveauer, men dybden og bredden i behandlingen af temaerne bliver forskellige alt efter, om temaet læses på B eller A-niveau.

Klassens teamlærere kan desuden sammen med klassens faglærere aftale faglige eller pædagogiske fokusområder som fx lektielæsning, notatteknik, mundtlighed, tværfaglige forløb, mm, der kører på tværs af klassens fag. Det skal her understreges at teamlærerordningen i gymnasiet ikke kan sidestilles med det obligatoriske faglige og pædagogiske teamsamarbejde i den grønlandske folkeskole, hvor undervisningen planlægges og afholdes i lærerteams, den såkaldte 3 lærerordning, men først og fremmest har karakter af en aflønnet klasse-lærerfunktion.

1. Fagets rolle

Virksomhedsøkonomi omfatter viden inden for strategi, internt og eksternt regnskab, investering og logistik. Faget giver viden om virksomhedens muligheder for at anvende sine ressourcer bedst muligt under hensyn til virksomhedens mål og de internationale markedsforhold. Faget beskæftiger sig med erhvervsvirksomhedens økonomiske beslutninger og adfærd i samspil med omverdenen. Faget anvender samfundsvidenskabelige metoder.

Virksomhedsøkonomi A tilhører den samfundsvidenskabelige fagrække, og faget beskæftiger sig med udarbejdelse af regnskaber (til både internt og eksternt brug), dybtgående analyse af regnskaber efter Dupont-modellen, virksomhedens investeringer, og udarbejdelse af budgetter samt kontrol af disse. Hertil kommer så logistik og strategi. Især omkring logistikken skal underviseren tage ”de særlige grønlandske forhold” op, så eleverne gøres bevidste omkring de forskellige transportformers fordele, ulemper og begrænsninger.

2. Fagets formål

Viden og færdigheder

Eleverne skal have en sådan viden om fagets teori og metode, at de kan forholde sig reflekterende til virksomheden, dens værdiskabelse og dens økonomiske handlemuligheder i et demokratisk samfund. Endvidere skal eleverne kunne analysere, vurdere og formidle virksomhedsøkonomiske problemstillinger gennem anvendelse af økonomisk teori i en virkelighedsnær og international kontekst.

Lærings- og arbejdskompetencer

Eleverne skal bl.a. i et videreuddannelsesperspektiv kunne arbejde helhedsorienteret med virksomheds økonomiske problemstillinger og kunne indsamle og analysere relevante informationer med henblik på at skabe et fagligt grundlag for beslutninger. Endelig skal eleverne kunne arbejde med virksomhedsøkonomisk teori og metode og med relevante informationsteknologiske værktøjer.

Personlige og sociale kompetencer

Eleverne skal kunne arbejde både selvstændigt, og i gruppe med virksomhedsøkonomiske problemstillinger. Endvidere skal eleverne kunne arbejde på grundlag af indsigt i, at succes på arbejdsmarkedet kræver, at man både har stor personlig gennemslagskraft, at man er i stand til at arbejde som et team med sine kolleger, og at man kan samarbejde med både underordnede, overordnede, kunder og leverandører.

Kulturelle og samfundsmæssige kompetencer

Eleverne skal kunne arbejde på grundlag af indsigt i, at verden og samfundet er afhængig af økonomiske overvejelser, og at en virksomheds succes i høj grad afhænger af evnen til at træffe økonomiske beslutninger. Endvidere skal eleverne kunne arbejde på grundlag af indsigt i, hvilken betydning for værdiskabelsen i samfundet virksomheders salg har på det grønlandske og især på det udenlandske marked, samt at virksomhedens opbygning af regnskabs- og økonomistyring afhænger heraf. Endelig skal eleverne kunne arbejde på grundlag af relevant indsigt i fremmede kulturer, herunder at økonomistyring i fremmede kulturer som noget væsentligt forudsætter, at man kan tilpasse sin adfærd, ligesom eleverne skal have indsigt i, at udlændinge kan have svært ved at tilpasse sig til den grønlandske kultur.

Den økonomiske videnskab kan opdeles i to hovedgrene, mikroøkonomi og makroøkonomi. Mikroøkonomien er den del af den økonomiske videnskab der beskæftiger sig med forbrugerne, virksomhederne, investorerne og andre agents økonomiske adfærd. Mikroøkonomien giver svar på hvorfor og hvordan disse økonomiske agenter tager økonomiske beslutninger. Makroøkonomien beskæftiger sig med fænomener for den samlede økonomi, f.eks. udviklinger i den samlede vækst i den nationale og internationale produktionen, inflationen og arbejdsløsheden. Makroøkonomien giver anvisninger til bl.a. politikkerne omkring økonomiske konsekvenser af politisk-økonomiske indgreb.

De erhvervsøkonomiske forskningsområder knytter sig til den del af den mikroøkonomisk teoridannelse, der vedrører virksomhederne. Af de erhvervsøkonomiske forskningsområder har der historisk set udviklet sig en række forskningsgrene. I begyndelsen af det forrige århundrede fremstod der fire klare forskningsområder: regnskab, afsætning, organisation og finansiering. Forskningsområdet erhvervsøkonomi er i dag præget af mange knopskydninger, først og fremmest styret af behovet for speciel viden om en virksomheds beslutninger og adfærd i en stadig mere kompleks og dynamisk verden.

Overordnet beskæftiger faget sig med det økonomiske grundfænomen knaphed på ressourcer, og der arbejdes inden for paradigmer som: ”En virksomhed vil søge at maksimere det økonomiske resultat gennem effektiv udnyttelse af virksomhedens ressourcer i forhold til markedsmulighederne”.

Gymnasieuddannelsens merkantile linje gennemføres med vægt på erhvervsrelaterede perspektiver. Uddannelsens studiekompetence givende sigte realiseres inden for virksomheds- og samfundsøkonomiske fagområder i kombination med fremmedsprog og andre almene fag. Uddannelsen skal udvikle elevernes evne til faglig fordybelse og deres forståelse af teoretisk viden som redskab for analyse af virkelighedsnære forhold.

Undervisningen i virksomhedsøkonomi kan tage medansvar her, dels gennem fagets dannende bidrag omkring økonomiforståelse, og dels gennem fagets økonomiske analyser og vurderinger hvor f.eks. samfundsmæssige og kulturelle aspekter inddrages.

Fagets dannelsesperspektiv understreges af arbejdet med en række modeller og teorier, som giver eleverne mulighed for at forholde sig kritisk reflekterende over eget forhold til medmennesker, virksomhedens handlemuligheder og samfund.

3. Læringsmål og indhold

3.1 Læringsmål

Eleverne skal kunne:

- a) *redegøre for virksomhedens økonomiske styring i en markedsmæssig sammenhæng, herunder diskutere virksomhedens strategiske muligheder*

Eleverne skal kunne karakterisere virksomhedsøkonomiens interne og eksterne opgaver, samt kunne forklare sammenhængen mellem en virksomheds værdikæde og virksomhedens behov for økonomistyring.

Eleverne skal endvidere kunne argumentere for en virksomheds forskellige strategiske muligheder, set i forhold til at ”*En virksomhed vil søge at maksimere det økonomiske resultat gennem effektiv udnyttelse af virksomhedens ressourcer*”. For at eleven skal kunne opnå disse kompetencer, kræver det teoretisk viden om modeller for produktivitet og effektivitet samt et begreb som målepunkter (succeskriterier) og viden om de centrale forhold i brancher og samfundet i øvrigt.

- b) *udarbejde økonomiske rapporter for en virksomhed*

Eleverne skal kunne udarbejde en årsrapport for forskellige typer af virksomheder med forskellige ejerformer. Det forudsætter, at eleverne opnår teoretisk viden om en virksomheds registreringssystem, herunder principperne bag det dobbelte bogholderi, ligesom det forudsætter teoretisk viden om en virksomheds øvrige registreringer, som kan indgå i en virksomheds eksterne rapportering. Ligeledes forudsætter det teoretisk viden om formidling af ekstern information, herunder udarbejdelse af såvel en artsopdelt som en funktionsopdelt resultatopgørelse med tilhørende noter samt teoretisk viden om opstilling af en balance med tilhørende noter. Endelig forudsætter det viden om grundlæggende regler og principper for årsrapporter. Rammen for elevernes arbejde med årsrapporter er regnskabet som informationskilde med henblik på økonomiske analyser. Problemstillinger omkring årsrapportens evne til at beskrive de målepunkter, som virksomhedens ledelse og virksomhedens interessenter anser for vigtige, kan danne rammen for elevernes analyser og vurderinger.

- c) *analysere og vurdere en årsrapport med inddragelse af anden information af betydning for vurdering af virksomheden*

Eleverne skal kunne udarbejde analyse af en virksomheds økonomiske situation ud fra en virksomheds årsrapport, herunder eventuelle supplerende beretninger og med inddragelse af anden ekstern information af betydning for en virksomheds økonomiske situation. Anden ekstern information kan hentes fra såvel en virksomheds nærmiljø som fjernmiljø. Det forudsætter teoretisk viden om nøgleanalyse og strategisk analyse. Endvidere forudsætter det teoretisk viden om supplerende beretninger herunder grønne regnskaber, sociale regnskaber og vidensregnskaber. Problemstillinger i forbindelse med udviklinger i virksomhedens rentabilitets-, indtjeningsevne- og kapitaltilpasningsevne kan danne rammen for nøgletalsanalyserne. Virksomhedens Balanced Scorecard kan danne rammen for de problemstillinger, som inddrages i den strategiske analyse.

- d) *udarbejde økonomiske beslutningsgrundlag med henblik på effektivisering af en virksomheds ressourceudnyttelse*

Eleverne skal kunne udarbejde beslutningsgrundlag for prisfastsættelse og på baggrund heraf redegøre for valg af pris på flere markeder med og uden begrænset kapacitet dog med omkostningsmæssig uafhængighed. Eleverne skal endvidere kunne foretage nulpunktetsberegninger. Det forudsætter teoretisk viden om optimering. Rammen for dette kan være bidragsbaserede omkostningskalkuler, variable og kapacitetsomkostninger og omkostningsforløb, samt pris- og afsætningsforløb for monopol (monopolistisk konkurrence) og fuldkommen konkurrence.

Eleverne skal kunne udarbejde økonomiske beslutningsgrundlag omkring lagre i forbindelse med en virksomheds indgående logistik. Det forudsætter teoretisk viden om mål og midler for den indgående logistik.

Eleverne skal endvidere kunne udarbejde beslutningsgrundlag omkring transport i forbindelse med en virksomheds udgående logistik. Det forudsætter teoretisk viden om mål og midler for den udgående logistik. Alternativerne køb af transport ude eller transport med egen bil kan danne rammen for elevernes arbejde med optimering omkring transport.

Eleverne skal kunne udarbejde beslutningsgrundlag omkring seriestørrelser og kunne beregne nettobehov i forbindelse med en virksomheds produktion. Det forudsætter teoretisk viden om mål og midler for den interne logistik. Endvidere forudsætter det teoretisk viden om produktionsformer, styringsprincipper og planlægnings- og styringssystemer, samt kvalitetsstyring. Rammen for arbejdet med nettobehovsberegninger kan knytte sig til konflikten mellem et varebehov og et behov for optimal udnyttelse af kapaciteten.

e) analysere og vurdere effektiviteten af en virksomheds ressourceudnyttelse i forhold til interne muligheder og markedsmuligheder

Eleverne skal kunne udarbejde en analyse af en virksomheds logistiske effektivitet. Det forudsætter teoretisk viden om målepunkter med tilhørende nøgletal og indekstal til beskrivelse af logistisk effektivitet.

Endvidere forudsætter det teoretisk viden om logistiksystemerne i den netværksorienterede økonomi og teoretisk viden om virksomhedens strategiske muligheder i forhold til logistik muligheder. Ligeledes forudsætter det teoretisk viden om kvalitet og målepunkter for kvalitet. I forbindelse med arbejdet med analyse og vurderinger af en virksomheds logistiske effektivitet inddrages anden ekstern information. Rammen for arbejdet med virksomhedens interne økonomi rapportering kan være udvikling af virksomhedens logistiske effektivitet f.eks. med udgangspunkt i gab-analyser og benchmarking.

f) udarbejde aktivitetsplaner, investeringsplaner og budgetter for en virksomhed

Eleverne skal kunne udarbejde aktivitetsplaner for en virksomhed. Det forudsætter, at eleverne opnår teoretisk viden om parametervalg og disses mulige konsekvenser for virksomhedens økonomiske resultat. Ligeledes forudsætter det teoretisk viden om bidragsbudgettering og budgettering af markedsføringsbidrag. Rammen for dette kan være virksomhedens parametermix med henblik på kortsigtede beslutninger omkring optimering af virksomhedens resultat og med inddragelse af mere langsigtede strategisk overvejelser.

Eleverne skal kunne udarbejde investeringsplaner for en virksomhed. Det forudsætter, at eleverne opnår teoretisk viden om investeringsteori og investeringsmodeller til valg mellem investeringer samt modeller til afgørelse af kritiske værdier som tid og rente. Ligeledes forudsætter det, at eleverne opnår teoretisk viden om usikkerhed og følgevirkninger omkring investeringer. Der arbejdes med en virksomheds investeringer med henblik på valg mellem enkeltinvesteringer, men med inddragelse af anden information og med inddragelse af langsigtede overvejelser.

Eleverne skal kunne udarbejde de tre hovedbudgetter for en virksomhed. Det forudsætter, at eleverne opnår teoretisk viden om budgetlægning og budgetforudsætninger. Ligeledes forudsætter det, at eleverne opnår viden om budgetforudsætninger herunder sammenhænge mellem delbudgetterne for en virksomheds aktivitet og investeringer. Rammen for det kan være virksomhedens budgettering med henblik på budgetlægningens mange formål.

- g) *analysere og vurdere plan- og budgetafvigelser set i forhold til udviklingen i og omkring virksomheden*

Eleverne skal kunne udarbejde en analyse og vurdering af plan- og budgetafvigelser. Det forudsætter teoretisk viden om kontrol-, plan- og budgettilpasning i en virksomhed. I forbindelse med arbejdet med analyse og vurderinger af en virksomheds plan- og budgetafvigelser inddrages anden ekstern information. Rammen for arbejdet med kontrol kan være simple analyser af pris og mængde afvigelser på omsætning og vareforbrug/variable omkostninger, men med inddragelse af anden information til brug ved forklaring af årsager til afvigelser.

- h) *anvende relevante it-værktøjer og systemer i arbejdet med virksomhedsøkonomiske problemstillinger.*

Eleverne skal kunne anvende relevante it-værktøjer til bygning af økonomiske modeller, simulering og rapportering af økonomiske forhold. Endvidere skal eleverne kunne anvende interne og eksterne informationssystemer som udgangspunkt for analyse og rapportering af økonomisk information. Dette forudsætter, at eleverne kan kombinere opnået viden om it værktøjer og systemer med opnået viden om de økonomiske modeller. Rammen for arbejdet defineres af fagets økonomiske modeller samt de til enhver tid værende IT muligheder.

3.2 Kernestof

Kernestoffet er:

- a) *virksomhedens økonomiske styring*
- b) *årsrapporten*
- c) *virksomhedsanalyse*
- d) *indtægts- og omkostningsanalyser*
- e) *logistik*
- f) *aktivitetsplanlægning, investering og budgettering*
- g) *budgetkontrol.*

Kernestoffet udgør det obligatoriske faglige indhold, der medvirker til at opfylde fagets mål. Der skal i den forbindelse dog gøres opmærksom på, at eleverne ikke alene ved hjælp af kernestoffet kan opfylde de faglige mål.

I nedenstående oversigt gengives læreplanens liste over kernestoffet med uddybende forslag til fagligt indhold. Da stof og indhold allerede er berørt i forbindelse med kommentarerne til målene, vil der blive tale om nogle få gentagelser fra forrige afsnit.

Oversigt over kernestoffet:

<i>virksomhedens økonomiske styring</i>	- Virksomhedens ide & mål - strategier: - porteføljestrategi - vækststrategi
---	---

	- konkurrencestrategi
<i>årsrapporten</i>	<p>Eleverne skal kunne analysere og vurdere en årsrapport med inddragelse af anden information af betydning for vurdering af virksomheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - påtegninger og ledelsesberetning, - resultatopgørelse - balance, - noter - overskudsfordeling, - anvendt regnskabspraksis, - egenkapitalnote og anlægsnote, - supplerende beretninger.
<i>regnskabsanalyse</i>	<ul style="list-style-type: none"> - afkastningsgrad - egenkapitalens forrentning - overskudsgrad - aktivernes omsætningshastighed - dækningsgrad
<i>indtægts- og omkostningsanalyser</i>	<p>Eleverne skal kunne udarbejde økonomiske beslutningsgrundlag med henblik på effektivisering af en virksomheds ressourceudnyttelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Optimering af pris - nulpunktsberegninger - bidragskalkuler - optimering af indkøb (Wilson's formel) - transportomkostninger - seriestørrelser (Wilson med lagerstigningstakt) - kapacitetsudnyttelse.
<i>Logistik</i>	<ul style="list-style-type: none"> - virksomhedens logistikstrategi - leveringsservice - logistikomkostninger - analyse af logistisk effektivitet og kvalitet - ABC-analyse
<i>planlægning og budgettering</i>	<ul style="list-style-type: none"> - resultatbudget - likviditetsbudget - budgetteret balance - investering (kapitalværdimetoden og interne rentefods metode) - følsomhedsberegninger <p>Virksomhedens parametermik med henblik på kortsigtede beslutninger omkring optimering af virksomhedens resultat og med inddragelse af mere langsigtet strategisk overvejelser. Valg mellem enkeltinvesteringer, men med inddragelse af anden information og med inddragelse af langsigtede overvejelser. Virksomhedens budgettering med henblik på budgetlægningens mange formål.</p>
<i>Budgetkontrol</i>	Eleverne skal kunne analysere og vurdere plan- og budgetafvigelser

	set i forhold til udviklingen i og omkring virksomheden. Pris og mængde kontrol på bidragsresultater, kontrol af kapacitetsomkostninger, plan og budget tilpasning. Analyser af pris og mængde afvigelser på omsætning og vareforbrug, med inddragelse af anden information til brug ved forklaring af årsager til afvigelser.
--	--

3.3 Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde læringsmålene alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof er aktuelt virksomhedsøkonomisk stof, der perspektiverer og uddyber læringsmålene omkring økonomisk rapportering, optimering af de økonomiske ressourcer eller økonomisk planlægning. Ligesom i kernestoffet skal der i det supplerende stof i videst muligt omfang perspektiveres til grønlandske og internationale forhold. Det supplerende stof skal have et omfang svarende til ca. 15 pct. af fagets samlede undervisning.

Det supplerende stof skal udvælges, således at det sammen med kernestoffet medvirker til opfyldelsen af de faglige mål. Stoffet skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes horisont på området.

Supplerende stof defineres i virksomhedsøkonomi ved enten at tilføje nye genstandsfelter til eksisterende stof eller ved at tilføje nye problemstillinger til eksisterende stof. Bevæger eleverne sig samtidig ud i nye genstandsfelter og nye problemstillinger, er der tale om nyt stof.

Supplerende stof kan således tilføres undervisningen ved at anvende nyhedsstof eller baggrundsstof i sammenhæng med en behandling af givne emner i undervisningen. I virksomhedsøkonomi vil det specielt være relevant, at anvende nyhedsstof i forbindelse med begivenheder, der har sit udspring i konkrete virksomheder inden for stof omkring årsrapporten, regnskabsanalyse og logistik. Anvendelsen af nyhedsstof, som materiale for en dialog med eleverne, giver gode muligheder for, at eleverne opnår færdigheder i at strukturere og formidle fagligt stof samt i at formulere faglig argumentation. Endvidere viser erfaringerne, at anvendelsen af fagets stof på autentiske problemstillinger virker motiverende og inspirerende for elevernes arbejde med faget.

Et samspil mellem fag vil ofte i sig selv tilføje faget supplerende stof i krydsfeltet mellem de to fag. Det er en konsekvens af, at fagene rejser hver deres problemstillinger, eller at fagene bidrager med hver deres metoder og modeller til håndtering af problemstillingerne, hvorved der givet opstår forskelle og ligheder, styrker og svagheder, perspektiver m.fl. på det faglige stof.

Sammenhængende forløb, hvor eleverne arbejder med større sammensatte problemstillinger i en virkelighedsnær kontekst, en case eller et mindre projekt vil sandsynligvis altid tilføje faget supplerende stof. Det er en konsekvens af, at løsningen af sammensatte problemstillinger, cases og projekter involverer elevernes egne definitioner og afgrænsninger. Eleverne vil givet inddrage viden og færdigheder opnået gennem anden undervisning og opnået gennem elevernes erfaringer i øvrigt.

4. Undervisningens tilrettelæggelse

4.1 Didaktiske principper

- a) *Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes faglige niveau og viden.*

Læreren skal ved opstarten af et nyt forløb ved undervisningens begyndelse tage udgangspunkt i elevernes faglige forudsætninger og niveau. Dette betyder i praksis, at læreren ikke skal tilrettelægge undervisningen på et for højt fagligt niveau i forhold til eleverne eller ud fra antagelser om et fagligt niveau hos eleverne,

som læreren evt. kender fra handelsgymnasier i Danmark. Læreren skal altså først danne sig et indtryk af klassens elever og deres faglige styrker og svagheder og derefter tilrettelægge det faglige niveau i undervisningen. Det skal her påpeges, at dette gør sig gældende ved undervisningens begyndelse, ved undervisningens afslutning, før eksamen skal eleverne selvfølgelig opfylde de eksplicite krav i fagets læringsmål. Ligeledes skal læreren være bevidst om at den enkelte klasse meget sjældent har en fællesnævner for fagligt niveau, især ikke ved undervisningens begyndelse ved skoleårets start. Problemet med fagligt og niveaumæssigt set uhomogene klasser, kan løse ved at inddrage undervisningsdifferentiering i undervisningen (evt. dybdedifferentiering i gruppearbejdet, hvor de stærke elever får mere komplekse materialer eller mere stof, end de svage og breddedifferentiering i klasseundervisningen, hvor de svage elever fra læreren får gentaget de faglige pointer en ekstra gang).

- b) Undervisningen tilrettelægges, så den i videst muligt omfang har karakter af en læringsdialog mellem lærer og elever.*

Undervisning må aldrig blive envejskommunikation. Begrebet "læringsdialog" indgår i en undervisningsform, hvor læreren indgår i en ligeværdig dialog og debat med eleverne og tager elevernes svar og holdninger alvorligt, samtidig med at denne udfordrer deres vante forestillinger for at skabe refleksion og indsigt hos eleverne. En læringsdialog kan også tage form af "modellering", hvor læreren, som "kognitiv rollemodel" forsøger at anskueliggøre en faglig tankemåde eller begrebsdannelse. Dette kan f.eks. gøres ved at læreren stiller faglige spørgsmål i en systematisk og taksonomisk rækkefølge for at demonstrere en faglig argumentationsopbygning for eleverne, så eleverne selv opnår evnen til analytisk og refleksiv tænkning. En læringsdialog kan også være en faglig samtale, hvor læreren ved hjælp af åbne, men bevidst valgte, spørgsmål forsøger at lade eleverne sætte tanker og ord på deres egne erfaringer og ubevidste viden, ligesom faglige diskussioner imellem eleverne indbyrdes selvfølgelig også er læringsdialoger. Læringsdialogen kan også indgå i en anden form for "modellering", adfærdsmodellering, hvor læreren i praksis og igennem sin egen fremfærd i klassen demonstrerer hvorledes han eller hun ønsker eleverne skal agere, således at de kan blive tolerante, fordomsfri men kritisk tænkende mennesker, der kan deltage i samfundets demokratiske processer og dets øvrige interkulturelle sammenhænge.

- c) Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem forskellige undervisningsformer*

Variation i arbejdsformerne er et ufravigeligt krav til god undervisning. At "alle elever ikke lærer ens" er en veldokumenteret antagelse i den pædagogiske forskning. Dette betyder også at kun en vekslende organisering af arbejdsformerne i undervisningen gør det muligt at tilgodese elevernes forskellige læringsstile. Valget af arbejdsformer skal derfor bygge på principper om variation og progression i alle henseender, således at man opnår en vekslende organisering, herunder klasseundervisning, individuelt arbejde med og uden IT, samt par- og gruppearbejder.

- d) Undervisningen tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve faget som spændende, relevant og vedkommende.*
- e) Undervisningens tilrettelægges, så der både er faglige progression i de enkelte forløb og temaer såvel som progression i udvikling af fagsprog og terminologi, så eleven gradvis opøves i mere selvstændige arbejdsformer og kompleks tænkning.*
- f) Undervisningens tilrettelægges, så der i videst mulige omfang perspektiveres til det omgivende samfund.*

Formuleringen har baggrund i tankerne om kulturbaseret undervisning, der i al sin enkelthed betyder, at undervisningen tager sit udgangspunkt i den sociale og samfundsmæssige kontekst, hvori læringen foregår og eleven befinder sig. Dette betyder i praksis, at læreren i sin undervisning i så høj grad som muligt inddrager elevernes forudsætninger og sociale og kulturelle baggrund, og perspektiverer sin undervisning til denne (kontekstualisering), så undervisningen opleves som relevant for eleverne. På denne måde styrkes grundlaget

for elevernes faglige udvikling samtidigt med, at man bruger elevernes kendte erfaringsverden som udgangspunkt for genereringen af ny viden og erfaring.

De virksomhedsøkonomiske problemstillinger analyseres ud fra en helhedsorienteret synsvinkel, hvor individet og samfundet er interessenter i forhold til virksomhedens virksomhedsøkonomiske beslutninger og adfærd.

De virksomhedsøkonomiske problemstillinger anskues fra virksomhedens synsvinkel. Et problembaseret undervisningsprincip har en central plads i tilrettelæggelsen af undervisningen. Der arbejdes med problemstillinger omkring virksomhedens økonomiske beslutninger og adfærd med inddragelse af virksomhedsøkonomisk teori i en virkelighedsnær kontekst.

Undervisningen i virksomhedsøkonomisk teori omfatter kvantitative og kvalitative modeller på det strategiske, taktiske som operative niveau. Gennem denne undervisning fremmes elevernes evne til at strukturere, formulere og formidle faglig argumentation. Der gives tid til elevens fordybelse i it-relaterede løsningsmodeller.

4.2 Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med mindst et sammenhængende forløb svarende til mindst 10 pct. af den samlede undervisning. Forløbene tilrettelægges med inddragelse af it-baserede økonomisystemer, så eleverne får mulighed for at arbejde med økonomiske informationer og informationsbehandling i en virkelighedsnær grønlandsrelateret kontekst. Forløbene tilrettelægges, således at elevernes evne til at demonstrere faglige færdigheder fremmes, og således at deres evner til at diskutere og vurdere en virksomheds problemstillinger på et konkret grundlag udvikles.

Undervisningen tilrettelægges, så der tages hensyn til forskellige elevtyper, deres læringsstile og behov. Både elever med undervisningssproget som førstesprog og som andetsprog skal tilgodeses.

I virksomhedsøkonomi vil variationen i undervisningen omfatte forskellige arbejdsformer i det mundtlige og skriftlige arbejde med udgangspunkt i forskellige typer af faglige problemstillinger og forskellige grader af elevdeltagelse. Den faglige progression i undervisningen følger af, at de faglige problemstillinger udvides, at der arbejdes med flere genstandsfelter, og at konteksten bliver mere kompleks og virkelighedsnær. Den læringsmæssige progression følger af, at undervisningen tilrettelægges med stigende grad af elevstyring, med cases og projektforsløb som eksempler på undervisningsforløb med høj grad af elevstyring. Der skal fokuseres på undervisningsformer, der tilgodeser elevernes udvikling af fagsprog, refleksion og evne til kompleks tænkning.

Undervisningen omfatter arbejde med øvelser ud fra konkrete og afgrænsede virksomhedsøkonomiske problemstillinger, således at eleverne opnår færdigheder i arbejdet med virksomhedsøkonomiske modeller.

Undervisningen skal tilrettelægges, så den tilgodeser elever, der har undervisningssproget som førstesprog og som andetsprog.

Undervisningen tilrettelægges med mindst ét sammenhængende forløb, svarende til mindst 10 pct. af den samlede uddannelsestid. Forløbet tilrettelægges med inddragelse af it - baserede økonomisystemer, så eleverne får mulighed for at arbejde med økonomiske informationer og informationsbehandling i en virkelig-

hedsnær grønlandsrelateret kontekst. Forløbet tilrettelægges, således at elevernes evne til at demonstrere faglige færdigheder fremmes, og således at deres evner til at diskutere og vurdere en virksomheds problemstillinger på et konkret grundlag udvikles.

Det skriftlige arbejde

Det skriftlige arbejde bør anvendes til at sikre kvaliteten af den enkelte elevs uddannelse i forhold til målene for såvel uddannelsen som helhed som for de enkelte fag. Der skal være progression i kravene til elevernes skriftlige arbejde, og det skriftlige arbejde skal indgå i den løbende interne evaluering.

Det skriftlige arbejde inden for Virksomhedsøkonomi A skal bidrage til elevernes kompetenceudvikling ved at:

- a) udvikle og dokumentere elevernes færdigheder og viden inden for fagområderne,
- b) øve eleverne i at formidle fagligt stof i sprogligt korrekt skriftlig form,
- c) sikre mulighed for, at eleverne kan gennemføre en selvstændig bearbejdning af problemstillinger,
- d) øve eleverne i at udføre en systematisk skriftlig fremstilling, herunder få mulighed for at demonstrere overblik over et fagligt stof,
- e) bidrage til elevernes fordybelse i særlige problemstillinger, og
- f) give grundlag for elevens og lærerens evaluering af elevens standpunkt.

Mundtligt arbejde

Det mundtlige arbejde i faget knytter sig til både den mere eller mindre lærerstyrede dialog med eleverne og til elevernes selvstændige produktion, f.eks. i forbindelse med fremlæggelser i undervisningen.

Progressionen i det mundtlige arbejde knytter sig specielt til graden af lærerstyring/elevstyring, men selvfølgelig også til sværhedsgraden og kompleksiteten af det faglige stof og den kontekst, der arbejdes med.

I det mundtlige arbejde i virksomhedsøkonomi styrkes i særlig grad elevernes evne til at forklare, diskutere og vurdere de faglige problemstillinger. Eleverne skal endvidere styrke evnen til at formulere argumenter ved hjælp af fagets teori.

Undervisningen tilrettelægges under hensyn til, at it skal indgå som et værktøj. I forbindelse med det sammenhængende forløb tilrettelægges undervisningen under hensyn til, at eleverne skal have adgang til it-baserede økonomisystemer, elektroniske kommunikationsplatforme og internettet.

Et regneark er et centralt værktøj i behandlingen af økonomiske data. Anvendelse af regneark giver en række didaktiske muligheder. Det er således muligt at

- a) arbejde med virkelighedsnære økonomiske data
- b) arbejde med virkelighedsnære problemstillinger
- c) bygge videre på erfaringer/genanvende tidligere arbejde
- d) gennemføre simuleringer
- e) gennemføre dataanalyse
- f) arbejde med talbehandling
- g) udarbejde præsentationer og rapporter
- h) demonstrere model sammenhænge
- i) demonstrere modellernes muligheder og begrænsninger
- j) bygge økonomiske modeller
- k) tilpasse økonomiske modeller
- l) skabe overblik
- m) anvende elektroniske kommunikationsplatforme

4.3. Fagsprog

Undervisningen skal tilrettelægges, således at der arbejdes systematisk med udvikling af elevernes fagsprog og forståelse og anvendelse af fagets terminologi. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne gradvis opnår en sikkerhed i forståelse og brug af før-faglige begreber.

Læring kan opfattes som en progressiv og akkumulativ læringsproces, hvor det enkelte faglige begreb i undervisningen bygges ovenpå det foregående, og danner en form for syntese med dette, hvorved der opstår en akkumuleret begrebsdannelse hos eleven. Dette betyder derfor, at undervisningen skal tilrettelægges med både en gradvis taksonomisk progression i de enkelte forløb og temaer såvel som med en systematisk og logisk progression i udvikling af terminologi og fagsprog, ikke mindst af hensyn til svage elever, eller elever, der har undervisnings sproget, som et andetsprog. Dette betyder altså, at man bør undgå den værste ad hoc-undervisning, hvor fagbegreber og termer flyver rundt i klassen i flæng. Det er ofte den langsomme men tydelige, systematiske og faglogiske rækkefølge i præsentationen af terminologi og fagsprog, der gør det muligt for de svage eller sprogligt svagtstillede elever, at forstå selv avancerede og komplekse fagbegreber.

Det skal nævnes, at en oversættelse dansk->grønlandsk->dansk af mange fagbegreber ofte giver mening for de svagere elever.

4.4 Samspil med andre fag

Faget har samspil med samfundsvidenskabelige fag i forbindelse med økonomisk styring og planlægning, anvendelse af it samt problemstillinger omkring erhvervspolitiske forhold. Endelig har faget samspil med matematik omkring matematisk modellering af økonomiske problemstillinger.

Faget Virksomhedsøkonomi A er et valgfag på uddannelsen, men kan med fordel spille sammen med andre fag:

Matematik

Matematikken kan være et relevant værktøj i det teoretiske arbejde i økonomiske fag. Matematikken kan med fordel inddrages i undervisningen i virksomhedsøkonomi. Det gælder specielt i forbindelse med optimering af virksomhedens ressourceudnyttelse, hvor den matematiske modellering kan være med til at fremme og udvikle elevernes forståelse af de økonomiske problemstillinger og løsninger heraf.

Innovation og afsætning

Ud fra en faglig og pædagogisk synsvinkel, men også set i lyset af uddannelsens formål, bør undervisningen i virksomhedsøkonomi inddrage aspekter omkring innovation og internationalisering. Anvendes ”start af egen virksomhed” eller ”den nyetablerede virksomhed” som kontekst, vil flere af fagets problemstillinger fremstå tydeligere. Ligeledes vil fagets modeller kunne introduceres mere enkelt, når konteksten er ”start af egen virksomhed” eller ”den nyetablerede virksomhed”.

Anvendes en international kontekst, vil arbejdet med fagets problemstillinger måske blive mere komplekse, men samtidig mere virkelighedsnære. Grønlands virksomheder er enten små virksomheder, der koncentrerer sig om hjemmemarkedet eller eksport, eller større produktionsorienterede virksomheder rettet imod eksport (f.eks. Royal Greenland og Great Greenland). Den virkelighedsnære kontekst vil ofte virke motiverende over for eleverne, hvorfor eksempler fra grønlandske virksomheder vil have størst pædagogisk effekt.

5. Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Grundlaget for den løbende evaluering er læringsmålene. Gennem individuel vejledning og evaluering opnår hver elev undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveau for og udvikling i sit faglige standpunkt. Ved evalueringen inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen.

5.2 Prøveformer

Der afholdes en skriftlig og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er en centralt stillet opgave. Prøvens varighed er 5 timer.

Den skriftlige prøve vil være udarbejdet under hensyn til at eleverne skal have mulighed for at demonstrere evne at strukturere og formidle fagligt stof. Ligeledes vil prøven være udarbejdet under hensyn til, at der skal kunne demonstreres evne til at formulere faglig argumentation og faglige færdigheder.

Det betyder, at den skriftlige prøve skal prøve eleverne bredt i de metoder og den modelanvendelse, som eleverne kender fra undervisningen, men i en ny kontekst.

De skriftlige prøver knytter sig til et eller flere emner inden for kernestoffet. Spørgsmålene i den skriftlige prøve er udarbejdet inden for rammerne af nedenstående formuleringsformer, og struktureret i forhold til Biggs og Collis SOLO-taksonomi (Structure of the Observed Learning Outcome). Biggs og Collis model fokuserer på elevernes udbytte af undervisningen, som det kommer til udtryk i løsningen af bestemte opgaver, snarere end en generel karakterisering af en elevs kognitive niveau (F. eks som det kommer til udtryk i Blooms taksonomi). Biggs og Collis opererer med 5 niveauer, hvoraf de 3 er relevante i forhold til de skriftlige prøver i virksomhedsøkonomi A og B.

Fagenes mål er beskrevet som kompetencemål. SOLO-taksonomien giver anvisninger på, hvordan der kan stilles spørgsmål, som på forskellige taksonominiveauer prøver elevernes kompetencer.

Det multistrukturelle niveau

Beregne/udarbejde/optimere m.fl. Eleverne skal fortage en behandling af virksomhedsøkonomiske data ved hjælp af fagets modeller. Problemstillingen er givet, modellen er kendt og opgaven er entydig, dog vil konteksten være ny.

Karakterisere. Eleverne skal med faglige termer beskrive væsentlige kendsgerninger/særpræg omkring en virksomhed, dens økonomiske situation.

Redegøre. Eleverne skal give en samlet struktureret fremstilling af kendte virksomhedsøkonomiske forhold og problemstillinger. Eleverne skal finde de væsentligste elementer i et virksomhedsøkonomisk materiale og præsentere disse i struktureret form, således at eleverne viser, at der er fortaget et valg af stoffet under hensyntagen til det stillede spørgsmål eller en given problemstilling. Redegørelse anvendes ofte ved begrebsafklarende spørgsmål, men også i forhold til afklaring af virksomhedsøkonomiske problemstillinger.

Det relationelle niveau

Sammenligne. Eleverne skal påvise ligheder og forskelle mellem undersøgte virksomhedsøkonomiske forhold. Sammenligningen skal føre til en påvisning af ligheder og forskelle mellem de undersøgte virksomhedsøkonomiske forhold. Der er krav om struktur.

Forklare. Eleverne skal med brug af faglige termer anskueliggøre et komplekst erhvervsøkonomisk forhold, en teori eller en model. En forklaring knytter sig specifikt til et afgrænset forhold og kræver anvendelse af faglig sprogbrug. Forklaringens genstand skal være klart defineret, men høj grad af nuancering. Forklaringen er som udgangspunkt afdækkende i en ny sammenhæng, mens redegørelsen er strukturerende i en velkendt sammenhæng.

Analysere. Eleverne skal, ved hjælp af fagets metoder og modeller samt gennem undersøgelse og bearbejdning af virksomhedsøkonomisk information kunne udarbejde en systematisk fremstilling af en virksomhedsøkonomisk problemstilling. Analysens formål er at anvende metoder, modeller og teori, som redskaber til at

undersøge og afdække virksomhedsøkonomiske problemstillinger, det vil sige, at der er knyttet et ”hvorfor” til analysen. I virksomhedsøkonomi vil en analyse ofte være opbygget af flere spørgsmål, hvor eleven i samme opgave skal beregne, redegøre for, sammenligne og forklare, - spørgsmål der samlet set udgør en analyse.

Undervisere, der er nye i Grønland, bør passe på her med at lave direkte oversættelser af de danske ord til grønlandsk. Ofte vil ovenstående begreber give samme grønlandske ord, og det vil ikke give mening for eleverne.

Det udvidede abstrakte niveau

Diskutere. Eleverne skal belyse en virksomhedsøkonomisk problemstilling ved at sætte forskellige synspunkter og argumenter op over for hinanden, som fortrinsvis er fagligt funderede. Der vil være tale om at opstille argumenter og synspunkter op over for hinanden. En diskussion munder ikke nødvendigvis ud i en konklusion, men har sin primære betydning via argumentationen og dennes kvalitet, det vil sige den interne logik/konsistens. Eleverne skal vise, at de kender forskel på at forholde sig sagligt og loyalt til et materiale og at forholde sig subjektivt til materialet. I en diskussion er eleverne ikke afskåret fra at fremsætte personlige synspunkter eller holdninger, men det skal ske som resultat af en belysning af synspunkter og argumenter. Herved kan eleverne bidrage med deres egne velbegrundede synspunkter og argumenter.

Vurdere. Eleverne skal ud fra faglige kriterier tage stilling til, hvordan undersøgte virksomhedsøkonomiske forhold må forventes at påvirke virksomhedens udvikling. Vurderingen betoner de faglige kriterier i en stillingtagen til et virksomhedsøkonomisk forhold. Det er vigtigt, at eleven benytter fagets faglighed som en central del af vurderingen og derved legitimerer vurderingen og dens gyldighed. Vurderingens primære formål er ikke at tilkendegive synspunkter eller holdninger, men synspunkter eller holdninger kan komme til udtryk som resultat af en fagligt velbegrundet vurdering.

Den mundtlige prøve

Mundtlig prøve på grundlag af en opgave med et ukendt tekstmateriale og et antal spørgsmål.

Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid, og eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Der er tale om en mundtlig prøve på grundlag af en ukendt tekst. Det ukendte tekstmateriale beskriver en begivenhed/situation for en virksomhed, hvor der rejses en eller flere problemstillinger. Konteksten skal være virkelighedsnær, og kan have form af en mindre case, en artikel, uddrag af rapport eller notat fra/om en virksomhed eller uddata fra et økonomisystem. Materialet må gerne være autentisk, men kan også konstrueres med en virkelighedsnær kontekst. Materialet tilføjes en overskrift fra fagets kernestof.

5.3 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen af eksaminandens præstation ved den skriftlige og den mundtlige prøve vurderes det, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde læringsmålene. Der lægges vægt på at eksaminanden kan:

- a) strukturere og formidle fagligt stof,*
- b) formulere faglig argumentation og metode,*
- c) demonstrere faglige færdigheder og*
- d) diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.*

I både den skriftlige og den mundtlige prøve gives en samlet karakter ud fra en helhedsvurdering.

Nedenstående er vist en vejledende karakterbeskrivelse for Virksomhedsøkonomi A for karaktererne A, B, C, D, E, Fx og F.

Beskrivelsen er udarbejdet med udgangspunkt i læreplanens læringsmål og bedømmelseskriterier.

A	Fremragende	Eksaminanden demonstrerer omfattende kendskab til det aktuelle fagområde, og sætter med faglig sikkerhed ukendt materiale i relation til kendte problemstillinger. Opgaveløsningen er velstruktureret og formidles med sikker anvendelse af virksomhedsøkonomiske fagudtryk. I analyseopgaver vises alle sammenhænge med ingen eller uvæsentlige mangler. Generelt må der kun være enkelte og uvæsentlige fejl eller enkelte mangler af uvæsentlig karakter i opgavesættet.
B	Den fortrinlige præstation.	Eksaminanden demonstrerer et godt kendskab til det aktuelle fagområde, og sætter med rimelig faglig sikkerhed ukendt materiale i relation til kendte problemstillinger. Opgaveløsningen er velstruktureret og formidles med anvendelse af virksomhedsøkonomiske fagudtryk. I analyseopgaver vises sammenhænge med ingen eller uvæsentlige mangler. Generelt må der kun være meget få og uvæsentlige fejl eller mangler af uvæsentlig karakter i opgavesættet.
C	God	Eksaminanden demonstrerer et bredt kendskab til det aktuelle fagområde, og sætter med rimelig faglig sikkerhed ukendt materiale i relation til kendte problemstillinger. Opgaveløsningen er rimelig velstruktureret og formidles med anvendelse af virksomhedsøkonomiske fagudtryk. I analyseopgaver vises sammenhænge med få uvæsentlige mangler, eller en enkelt stor. Generelt må der kun være små fejl eller mangler af uvæsentlig karakter i opgavesættet, eller en enkelt stor fejl eller mangel.
D	Den jævne præstation	Karakteren D gives for den jævne præstation, der demonstrerer en mindre grad af opfyldelse af fagets mål, med adskillige væsentlige mangler. Eksaminanden demonstrerer et svagt kendskab til det aktuelle fagområde og kan ikke konsekvent sætte ukendt materiale i relation til kendte problemstillinger. Opgaveløsningen er noget usikker, men formidles med anvendelse af virksomhedsøkonomiske fagudtryk. I analyseopgaver kommer de fleste sammenhænge med, men med flere svagheder og mangler.
E	Tilstrækkelig	Eksaminanden demonstrerer et usammenhængende kendskab til det aktuelle fagområde. Karakteren E gives for den netop tilstrækkelige præstation, der demonstrerer en så lav grad af opfyldelse af fagets mål, der netop lader eleven bestå. Der vil være adskillige væsentlige mangler. Eksaminanden demonstrerer et usikkert kendskab til det aktuelle fagområde, og kan ikke konsekvent sætte ukendt materiale i relation til kendte problemstillinger. Opgaveløsningen er meget usikker, men formidles dog med anvendelse af virksomhedsøkonomiske fagudtryk. I analyseopgaver mangler de fleste sammenhænge, og der er mange svagheder og mangler.
Fx	Den utilstrækkelige præstation	Karakteren Fx gives for den utilstrækkelige præstation, der ikke demonstrerer en acceptabel grad af opfyldelse af fagets mål. Der vil være mange store og væsentlige mangler. Eksaminanden demonstrerer ikke kendskab til det aktuelle fagområde, og kan ikke konsekvent sætte ukendt materiale i relation til kendte problemstillinger. Opgaveløsningen er meget usikker, og formidles sjældent med anvendelse af virksomhedsøkonomiske fagudtryk. I analyseopgaver mangler de

		fleste sammenhænge, og der er flere graverende svagheder og mangler.
F	Den ringe præstation	Karakteren F gives for den helt uacceptable præstation. Her vil det ikke være synligt, at eleven har fulgt undervisningen. Eksaminanden bruger ingen faglige begreber, og analysen vil være uden beregninger og kommentarer.